Is het voor de taal- en cognitieve ontwikkeling van meertalige leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis (TOS) voordelig wanneer verschillende thuistalen worden ingezet in de klas?

Beantwoord door Martine Gijsel en Elly Koutamanis (kennismakelaars Kennisrotonde).

17 december 2024

KR. 2312

Kort antwoord

Voor de taal- en cognitieve ontwikkeling van meertalige leerlingen met een normale taalontwikkeling kan het gunstig zijn als zij op school gebruik mogen maken van hun thuistalen. Of dit ook geldt voor leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis (TOS), is niet zeker. Wel is bekend dat meertalig opgroeien taalontwikkelingsstoornissen niet verergert. Op sommige taal- en cognitieve gebieden kan meertaligheid juist een voordeel zijn. Welke rol aandacht voor meertaligheid in de klas daarin speelt is echter niet bekend.

Antwoord

Bij leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis (TOS) hebben de hersenen moeite met het verwerken van taal. Leerlingen met een TOS kunnen problemen ervaren in verschillende taaldomeinen, zoals grammatica en woordenschat, bij het spreken en bij het begrijpen van taal. Bij meertalige leerlingen met een TOS uiten de taalontwikkelingsproblemen zich in alle talen die zij spreken (zie Kennisrotonde, 2023a).

Het is niet bekend of het inzetten van de thuistalen van meertalige leerlingen in de klas effect heeft op de taal- en cognitieve ontwikkeling van leerlingen met TOS. Onderzoeksresultaten van meertalige leerlingen zonder TOS kunnen – in combinatie met de beschikbare kennis over TOS – wel aanwijzingen geven voor een antwoord op deze vraag.

Meertaligheid niet nadelig voor kinderen met taalontwikkelingsproblemen

Kinderen met een TOS kunnen meertalig opgroeien zonder dat dit hun taalontwikkelingsproblemen verergert (Verbeek, 2024). Dit blijkt uit onderzoeken waarin de taalvaardigheden van eentalige en meertalige kinderen met en zonder TOS vergeleken werden. Op sommige aspecten van de taalontwikkeling werden geen verschillen gevonden tussen eentalige en meertalige kinderen met TOS (Orgassa & Weerman, 2008). Op andere aspecten waren er wel verschillen, maar waren deze vergelijkbaar met de verschillen tussen eentalige en meertalige kinderen zonder TOS (Meir, 2017). Meertaligheid is dus niet nadelig voor de taalontwikkeling van kinderen met TOS.

Er zijn zelfs aanwijzingen dat meertaligheid voordelig kan zijn voor de taal- en cognitieve ontwikkeling van kinderen met TOS. Dit blijkt bijvoorbeeld uit onderzoek naar cognitieve vaardigheden, zoals geheugen, of vaardigheden bij het leren van nieuwe talen, waarin meertalige kinderen met TOS beter presteerden dan eentalige kinderen met TOS (Blom & Boerma, 2017; Tribushinina & Mackaaij, 2023). Het is echter niet bekend welke rol het al dan niet inzetten van thuistalen in de klas hierbij speelt. Dit is wel onderzocht bij leerlingen zonder TOS.

Inzet van thuistaal op school kan taalvaardigheid bevorderen bij leerlingen zonder TOS

Uit onderzoek naar meertalige leerlingen met een normale taalontwikkeling (dus zonder TOS of andere taalproblemen) blijken aanwijzingen dat het inzetten van thuistalen in de klas bevorderlijk kan zijn voor de taalontwikkeling en cognitieve ontwikkeling (zie Kennisrotonde, 2023b). In onderzoeken waarin meertalige leerlingen een bepaalde uitleg of (voorlees)tekst eerst in hun thuistaal aangeboden kregen en vervolgens in de taal die op school gebruikt werd, leerden de leerlingen nieuwe lesstof of woorden sneller dan wanneer alleen de taal van de school gebruikt werd (bijv. Roberts, 2008; Perozzi & Chavez Sanchez, 1992). Onderzoekers beredeneren dat meertalige leerlingen die gebruik mogen maken van hun thuistaal bij het opdoen van nieuwe kennis, vaardigheden en woordenschat, deze beter kunnen koppelen aan hun bestaande kennis, ongeacht in welke taal zij die hebben opgedaan (bijv. Bosma et al., 2023; Duarte & Van der Meij, 2018).

Geen onderzoek naar effecten thuistalen in de klas bij leerlingen met TOS

Er is geen onderzoek naar de effecten van het inzetten van thuistalen in de klas op de taalontwikkeling en de cognitieve ontwikkeling van leerlingen met een TOS. We weten dus niet of de positieve aanwijzingen die gevonden zijn voor meertalige leerlingen zonder TOS ook gelden voor meertalige leerlingen met een TOS. Aangezien de taalontwikkeling en de cognitieve ontwikkeling van leerlingen met een TOS anders verlopen dan bij leerlingen met een normale taalontwikkeling, kunnen we niet zonder meer aannemen dat ook deze groep gebaat kan zijn bij het inzetten van thuistalen.

Sommige onderzoekers beredeneren dat het voor de communicatiemogelijkheden van meertalige kinderen met een TOS of met andere (taal)ontwikkelingsproblemen belangrijk is dat zij al hun talen mogen gebruiken (Novogrodsky & Meir, 2022; Nair et al., 2022). Aangezien hun taalontwikkelingsproblemen hun communicatie kunnen bemoeilijken, zou het juist voor deze leerlingen kunnen helpen om hen al hun kennis en talen te laten benutten.

Thuistalen inzetten bij de logopedische behandeling van TOS kan gunstig zijn

Vanuit klinisch onderzoek, gericht op de behandeling van TOS buiten de schoolcontext, zijn er aanwijzingen dat het nuttig kan zijn om beide talen te ondersteunen, hoewel de hoeveelheid onderzoek gering is. Uit interventiestudies waarin kinderen met een TOS als onderdeel van de behandeling extra ondersteuning kregen in hun thuistaal, bleken met name aanwijzingen voor positieve effecten op het gebied van hun woordenschat in het Nederlands (zie Nair et al., 2022, voor een overzichtsstudie; zie Kennisrotonde 2023a). Net als bij meertalige kinderen zonder TOS lijkt het erop dat ook bij meertalige kinderen met TOS kennis uit de ene taal kan worden ingezet om nieuwe kennis, vaardigheden en woordenschat op te doen in de andere taal. De situatie en aanpak tijdens dit klinisch onderzoek is echter

anders dan in de klas, waardoor niet met zekerheid gezegd kan worden of het inzetten van thuistalen ook in een klassikale context bevorderlijk kan zijn voor de taal- en cognitieve ontwikkeling.

Geraadpleegde bronnen

Blom, E., & Boerma, T. (2017). Effects of language impairment and bilingualism across domains: vocabulary, morphology and verbal memory. *Linguistic Approaches to Bilingualism*, *7*(3-4), 277-300.
Bosma, E., Bakker, A., Zenger, L., & Blom, E. (2023). Supporting the development of the bilingual lexicon through translanguaging: a realist review integrating psycholinguistics with educational sciences. *European Journal of Psychology of Education*, *38*(1), 225-247.
Duarte, J., & van der Meij, M. (2018). A holistic model for multilingualism in education. *EuroAmerican Journal of Applied Linguistics and Languages*, *5*(2), 24-43.
Kennisrotonde. (2023a). *Wat zijn de effecten van specialistische logopedie op leerlingen met een meertalige achtergrond die (mogelijke) taalproblemen hebben?* (KR. 1489).
Kennisrotonde. (2023b). *Wat zijn de effecten van het inzetten van de moedertaal van NT2 leerlingen op de cognitieve ontwikkeling van deze leerlingen in het vo?* (KR. 1653)
Meir, N. (2017). Effects of specific language impairment (SLI) and bilingualism on verbal short-term memory. Linguistic Approaches to Bilingualism, *7*(3–4), 301–330.
Nair, V.K.K., Clark, G. T., Siyambalapitiya, S., & Reuterskiöld, C. (2023). Language intervention in bilingual children with developmental language disorder: A systematic review. *International journal of language & communication disorders*, *58*(2), 576-600.
Novogrodsky, R., & Meir, N. (2022). Multilingual children with special needs in early education. In M. Schwartz (Ed.), *Handbook of Early Language Education* (pp. 669-696). Springer International Publishing.
Orgassa, A., & Weerman, F. (2008). Dutch gender in specific language impairment and second language acquisition. *Second Language Research*, *24*(3), 333-364.
Perozzi, J. A., & Chavez Sanchez, M. L. (1992). The effect of instruction in L1 on receptive acquisition of L2 for bilingual children with language delay. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, *23*(4), 348-352.
Roberts, T. A. (2008). Home storybook reading in primary or second language with preschool children: Evidence of equal effectiveness for second-language vocabulary acquisition. *Reading Research Quarterly*, *43*(2), 103-130.
Tribushinina, E., & Mackaaij, M. (2023). Bilingual advantages in foreign language learning: evidence from primary-school pupils with developmental language disorder. *Frontiers in Education*, *8*, 1-18.
Verbeek, L. (2024). *Language, literacy and behaviour in bilingual preschoolers at risk of developmental language disorder* [Proefschrift, Radboud Universiteit].

Meer weten?

- Op Onderwijskennis is de themapagina Meertaligheid in het onderwijs te vinden.
- Siméa biedt een Handreiking meertaligheid TOS.

Over deze vraag

Opgesteld door:	Martine Gijsel en Elly Koutamanis (kennismakelaars Kennisrotonde)
Vraagsteller:	beleidsadviseur onderwijs
Onderwijssector:	so
Trefwoorden:	taalontwikkelingsstoornis, meertaligheid, NT2, taalontwikkeling, cognitieve ontwikkeling
Referentie:	Kennisrotonde. (2024). *Is het voor de taal- en cognitieve ontwikkeling van meertalige leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis (TOS) voordelig wanneer verschillende thuistalen worden ingezet in de klas?* (KR. 2312)

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.